

## FÖRSVARA TRYCKFRIHETEN

Utskrift från mötet "Försvara Tryckfriheten" på ABF-huset i Stockholm den 1 april.

Mötet anordnades med anledning av att Yttrandefrihetskommittén just påbörjat arbetet med att utreda alternativ till den nuvarande TF och YGL.

I mars hade också en antologi getts ut med titeln : ***Till tryckfrihetens försvar – en ögnasten i ett fritt rike.***

Arrangörer för mötet var Sveriges Författarförbund , Föreningen FiB-juristerna och Försvara TF-gruppen.

Moderator : Lars-Gunnar Liljestrand , ordförande i Föreningen FiB-juristerna.

Deltagare i diskussionen och uppläggning av mötet ( svar och inlägg återges efter varje anföranden i den ordning de kom på mötet):

### *1. Talare och medverkande i antologin*

**Anders R Olsson** , författare och journalist. Medverkande i antologin och tillsammans med Lars-Gunnar Liljestrand redaktör för antologin.

**Anders Ehnmark** , författare

**Sverker Gustavsson** , professor i statsvetenskap vid Uppsala Universitet

**Nils Funcke** , redaktör Från Riksdag & Departement

### *2. Anföranden och frågor från inbjudna ledamöter i Yttrandefrihetskommittén*

**Helene Petersson** (s)

**Stefan Tornberg** (c )

**Ingvar Svensson** (kd)

**Ulrika Karlsson** (m)

### *3. Inlägg från mötesdeltagare*

**Erik Göthe** , jurist , tryckfrihetsexpert

**Olof Kleberg** , journalist (tidigare chefredaktör för Västerbottens-Kuriren)

**Hans Schöier** , tidigare chefredaktör för Eskilstuna-Kuriren och ordförande i Yttrandefrihetsutredningen.

**Arne König** , vice ordförande i Journalistförbundet.

## **Anders R Olsson:**

Det finns väl ingen fråga där alla är så överens i princip men där det blir så mycket bråk som det här med yttrandefriheten.

Frågan är om vi skall avskaffa de två grundlagar som idag garanterar yttrandefriheten. Tryckfrihetsförordningen ( TF) med rötter i 1700-talet och Yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) och ersätta dem med någonting helt annat.

Såvitt jag förstår är det ingen i den här debatten som säger sig vilja inskränka eller vidga yttrandefrihetens gränser utan det handlar om hur garantierna för yttrandefriheten skall beskrivas i grundlag. Då kan det tyckas vara en fråga för juridiknördar närmast om det inte handlar om att vi skall vidga eller inskränka yttrandefriheten spelar det då så stor roll vilken lagteknisk lösning vi väljer?

Ja , jag tycker att det är viktigt och jag hoppas att vi kan klargöra det idag. Det är många som menar att risken för inskränkningar i yttrandefriheten är uppenbar och överhängande om man genomför den sorts grundlagsreform som den avgångna socialdemokratiska och den nya borgerliga efterlyser i olika utredningsdirektiv.

Många av dom som kommit hit ikväll är kvalificerade experter på juridiken .Men det gäller inte alla så jag vill göra ett par grundläggande klargörande så att alla hänger med i debatten. Yttrandefrihet är ett begrepp som slänger sig med i olika sammanhang och jag vill bara poängtera att idag talar vi om grundlagsskydd för yttrandefriheten dvs skyddet mot staten. När får polis eller andra myndigheter ingripa för att stoppa spridning av texter, bilder, ljud eller straffa någon som har yttrat sig offentligt.

Naturligtvis behöver vi alla ett skydd även mot privata kränkningar när enskilda personer eller kanske företag försöker hindra oss att säga det vi vill. Men då är det inte grundlagarna som erbjuder skyddet. Det är inte det vi diskuterar idag. Om någon med våld eller hot försöker hindra mig att säga det jag vill så är det brottsbalken som skall tillämpas . Då handlar det om regler om misshandel och hot och sådant . Grundlagen kommer inte in i bilden.

Ett annat sådant här fundamentalt påpekande är att grundlagarna handlar om yttranden riktade till allmänheten. Eller en större eller obestämd krets av människor. Det handlar inte om det som sägs i brev, telefonsamtal .

Det var alltså så att den socialdemokratiska regeringen som avgick 2006 ansåg på sin tid att de gällande grundlagarna utgjorde problem . Man tillsatte en utredning som tittade närmare på vilka alternativ som fanns till TF och YGL.

Utredningens betänkande kom i slutet av 2006. Där skissades på tre alternativa lösningar för det här grundlagsskyddet. En överväldigande majoritet av remissinstanserna avvisade de här alternativen.

De flesta ville helt enkelt behålla den nuvarande ordningen. Det gällde faktiskt även utredningens ordförande Göran Regner.

Det fanns några remissinstanser , JK Göran Lambertz var en av dem , som höll med om att TF och YGL inte var så bra och att behövde göras något åt det. Lambertz var heller inte nöjd med utredningens alternativa förslag .

Den nya borgerliga regeringen är av allt att döma också inne på att avskaffa TF. Ännu en utredning har alltså tillsatts med just Göran Lambertz i spetsen som har till uppgift att se över om det finns en alternativ lösning.

Det är uppenbarligen så att på högsta politiska nivå är angelägen om den här stora grundlagsreformen och man kan fråga sig varför. Jag måste säga att jag är lite osäker på hur argumenten ser ut.

Avslutningsvis vill jag bara dra något kort om argumenten för utredningen. Jag vill nog påstå att utredningsdirektiven är oklara på den här punkten. Vad är det egentligen som är problemet?

Men jag tror att det är bäst att kritiken mot utredningen kommer upp i den avslutande diskussionen än att jag står här och försöker reda ut vad regeringen egentligen menar med sina direktiv. Utan jag kommer att koncentrera mig på att beskriva det skydd för yttrandefriheten som gäller idag.

Grundlagarna tar alltså sikte på yttranden som fixeras /sparas i någon teknisk form det kan vara på papper som magnetband , disketter . Det finns många sätt att spara information. Om ett sådant yttrande som fixerats och sparats skall ha ett grundlagsskydd det bestämmer den som yttrat sig.

Däremot har muntliga framträdanden som tal på torget eller teaterföreställningar eller den här debatten som vi har idag , där har vi alltså inte grundlagsskydd i form av de två grundlagar vi diskuterar här . Detta beskrivs ofta av kritikerna som en svaghet . Det kallas att vi har ett teknikberoende skydd i motsats till ett teknikoberoende skydd. Medan jag och många med mig ser det som en styrka. Just den motsättningen mellan teknikberoende skydd och teknikoberoende skydd är central i den här debatten och det kommer att framgå.

TF är alltså grunden . Den gäller för de som yttrar sig i tryckta skrifter , böcker, tidningar och liknande . Men den gäller också för kopierade papper om det finns vissa ursprungsuppgifter som gör det möjligt att hitta den som är ansvarig för yttrandet.

Vem som helst som har tillgång till en kopieringsapparat kan idag yttra sig med grundlagsskydd, med TFs skydd. Till detta kommer då också YGL som kompletterar TF och säger att samma skydd gäller för yttranden via nya medier radio, TV, CD-skivor , DVD och sådant. Förutsättningen är densamma som för den tidigare nämnda kopian dvs det skall framgå vem som tar rättsligt ansvar för innehållet.

Så den som vill kan alltså bränna CD-skivor eller DVD hemma i datorn med grundlagsskydd om man så vill eller skaffa en blog om man så vill . Konstruktionen med TF och YGL är att alla yttranden skall ha ett så starkt skydd som möjligt. Yttranden som kan ges ett extra starkt skydd skall få ett sådant. För yttranden som av praktiska skäl inte kan ges ett så starkt skydd måste man acceptera en något lägre nivå med ett något svagare skydd. Det betyder att det blir lättare för staten att ingripa mot den som yttrar sig så. Har man det idealet med så bra skydd som möjligt så måste det bli olika nivåer på

skyddet beroende på situationen. Om man vill lika starkt skydd för alla yttranden oavsett om de lagrats eller ej så måste man försvaga skyddet de yttranden som idag har starkast skydd dvs lägsta nivån måste bli bestämmande.

De viktigaste finesserna med TF och YGL och det som i första hand står på spel om man genomför en storreform av hela systemet är censurförbudet och meddelarfriheten. Censurförbudet betyder helt enkelt att myndigheterna inte får förhindra eller försvåra för mig att yttra något i ett grundlagsskyddat medium. Men när grundlagsskydd inte gäller så är censur möjligt. Man kan ju försöka vara praktisk och tänka sig att jag nu börjar hetsa mot invandrare . Jag försöker dra med er i ett upplopp här nere på gatan där vi slår ner alla med utländskt utseende och det samtidigt finns en polis i lokalen. Då är den polisen skyldig att ingripa. Jag står ju här och begår ett brott alldeles uppenbart. Om det sedan kallas uppvigling eller hets mot folkgrupp det kanske man kan diskutera i efterhand. Det är meningen att polisen skall haffa mig och få stopp på det här. Dvs han skall censurera mig. Om jag däremot ger ut en tryckt broschyr med exakt samma uppmaning och exakt samma ordalydelse i då får polisen inte stoppa mig. Då yttrar jag mig i ett grundlagsskyddat medium. Det enda han får göra är att ta ett exemplar av den här broschyren skicka det till Justitiekanslern i Stockholm som är den enda åklagaren som kan väcka åtal för yttrandefrihetsbrott i det läget. Censur är alltså förbjudet och det är inte så konstigt . Risken att jag skulle få till stånd ett rasupplopp genom att gå omkring och dela ut en broschyr är väldigt försumbar kan man säga. Däremot är det inte helt omöjligt att jag kan få med några om jag är en duktig och medryckande talare. Därför är det möjligt att ha ett starkare skydd för den tryckta skriften än för det muntliga anförandet.

Den andra poängen som jag vill betona här ikväll är meddelarfriheten. Den i sin tur vilar på det här ensamansvaret som finns för grundlagsskyddade yttranden. Eftersom en person är ansvarig för en hel tidning eller ett helt radioprogram eller en hel webbplats för den delen så blir alla andra som medverkar i den här tidningen , i radioprogrammet rättsligt immuna. Den som lämnar information dit alltså meddelarna, journalisterna /skribenterna som skriver artiklar och texter och de trycker det här materialet och som hjälper till att sprida det alla dom är rättsligt immuna. Staten kan inte röra dom och de behöver inte vara rädda för att medverka. Sedan följer nästa steg som är nästan lika viktigt. Eftersom de ändå inte kan göras rättsligt ansvariga för vad de säger eller skriver så kan de få vara anonyma. Meddelare, skribenter m fl behöver alltså inte identifiera sig och den ansvarige utgivaren har tystnadsplikt och får inte tala om vilka de är. Han kan straffas om han bryter den tystnaden.

Hela den här konstruktionen är ju till för att de som har något att säga skall våga göra det. Inget annat land har ett så långtgående skydd för meddelare som bidrar till offentliga yttranden som Sverige har.

Då är frågan varför fungerar det bara på fixerade och sparade yttranden? Det är för att ensamansvaret fungerar bara om utgivaren som tar ansvaret i förväg se och bedöma det han tar ansvar för. Vi kan ta det här mötet. Det som sägs här ikväll kommer att bandas. Avsikten är att kunna skriva ut och publicera det i grundlagsskyddad form och trycka det. Jag vet inte vem som kommer att vara ansvarig utgivare för det men jag skulle kunna åta mig att vara det om det är någon som är intresserad av att ge mig den uppgiften. Men bara förstås under förutsättningen att jag fick läsa igenom det och godkänna texten. Skulle det visa sig till slut att det finns någonting olagligt i den här skriften så är det bara jag som får ta ansvaret.

Många av oss i det rummet är väl rätt medievana. Vi vet rätt väl var gränserna går för vad som går att säga. Men de flesta medborgare är rätt osäkra på hur mycket dom kan säga i olika situationer och hur dom skall säga det. När de skall skriva något till tidningen eller berätta något för en journalist. Då är det oerhört viktigt för dom att de vet att dom inte kan straffas. De är immuna oavsett vad dom säger och hur dom säger det.

Men för det muntliga framträdandet kan jag inte ta ansvar. Jag kan ju inte i förväg till alla som sitter i panelen säga att vad ni än kommer att yttra så tar jag ansvaret. Det fungerar naturligtvis inte så. Jag måste veta vad jag tar ansvar för och jag måste kunna påverka det. Det förutsätter att det som sägs fixeras på något sätt så att jag kan kontrollera det i förväg och eventuellt ta bort sådant som jag anser inte kan vara med.

Som journalist kan jag ha meddelare när jag skriver något eller gör ett radioprogram men jag kan inte ha meddelare till ett muntligt framträdande av det slag som vi har här ikväll. Där jag inte i förväg vet ens vad jag skall säga själv. Meddelarskyddet fungerar inte i den situationen.

Jag skall bara kort lista de argument som finns i direktiven till yttrandefrihetskommittén för att riva upp den nuvarande rättsliga ordningen med Tf och YGL. Där delas argumenten upp i tre kategorier. Den ena är avgränsnings- och tillämpningsproblem. Med det menas att nuvarande rättsregler är komplicerade och delvis svårtolkade. Jag tror att vi kommer att gå in specifikt på det senare .

Den andra gruppen av argument handlar om risken av att det rättsliga skyddet försvagas pga teknikutvecklingen.

Den tredje kategorin säger att dagens grundlag skapar problem i det ökande internationella samarbetet närmare bestämt att det vid straffrättsligt samarbete inom EU kan uppstå sk konfliktytor mellan TF och YGL å den ena sidan och gemenskapsrätten å den andra.

Jag skall dock inte fördjupa mig i vad som exakt kan menas med de här invändningarna . Jag tror att vi får ta det lite senare.

### **Anders Ehnmark:**

Jag tänkte berätta om en gammal diskussion som jag var med om och som flamar upp då och då och även nu och som gäller tryckfrihetsförordningens värde. Första gången jag var med i den diskussionen var i yttrandefrihetsutredningen ( YFU) på 70-talet. Där kom vi in på frågan som nu åter är aktuell: skall man skriva en yttrandefrihetsgrundlag för alla yttranden och baka in TF där . eller , skall man ha kvar TF och göra en ny lag som ligger bredvid.

Det var frågan då och det var inte så stora passioner då kring det men det blev mer och mer och till sist blev det en huvudfråga. Den diskussion som vi hade i utredningen spred sig till tidningarna och på kultursidorna blev det plötsligt en fråga där många yttrade sig på ett mycket intressant sätt. Jag tänkte säga något om den diskussionen och jag känner igen alla argumenten nu. Det finns en idé som kom upp då och som låg i det här förslaget att göra en ny och modern lag som innefattade alla medier inte bara det tryckta ordet utan allting. Är inte det en fördel hävdade många och ord som modern förekom väldigt ofta. Man sa att det går inte att med formuleringar från 1700-talet styra i vår tid.

Men gentemot de argumenten fanns det ett ganska intressant man nästan säga ett filosofiskt argument som också förstärktes under konfliktens gång . Det var : vad är det som ger en lag hållbarhet och precision som är de grundkrav man ställer? Jo det är visar det sig väldigt ofta användningshistorien. Det är inte alltid så att en väldigt lyckad formulering uppfyller de här kraven . Utan som gör att människor försvarar en lag? Ja det är för det första att de känner till den, att den rör viktiga saker och att detta är väl uttryckt i lagen. Det är lite av en amerikansk syn på grundlagar. I USA ändrar man inte grundlagar särskilt ofta. Man gör något tillägg då och då. Det finns ett 20-tal tillägg till konstitutionen. Det är ganska lite ändringar medan vi har en tendens att vilja skriva nya grundlagar hur lätt som helst. Då tycker jag den här amerikanska synen är ganska tilltalande . För den utgår från att även en gammal formulering kan vara såväl resistent som precis nämligen om användningshistorien är ihågkommen.

En gammal grundlag även TF är ju repad av strider som har förts. De här reporna försvagar den inte utan preciserar vad betydelsen var . Det fastställdes i själva striden.

TF är ju en gammal berättelse om frihet som överlevt ganska många angrepp . I och med att det är en gammal berättelse om frihet så finns det många som vill försvara den. Om då JK gör aldrig så moderna formuleringar i en ny grundlag så bortfaller allt det där värdefulla , precision och hållbarhet.

Vi var fler och fler som gick på den här linjen då i utredningen och i media då debatten sedan flyttade ut i tidningarna. Den ståndpunkt vi kom fram till var att vi skall ha kvar denna repade och välkända text och inte göra några moderna rewritningar. Men däremot skall vi göra en ny lag för andra medier vilket och gjordes med Yttrandefrihetsgrundlagen. Det här tyckte jag då var en bra lösning på problemet och det tycker jag fortfarande.

Men det slår mig att motsättningen fortfarande lever och att många argumenterar på precis på det där sättet om "modernt" osv.

Jag skulle vilja säga att ett skäl har tillkommit om man jämför med vår debattsituation då i slutet av 70-talet. Det är att vi vet mer idag om hur plötsligt det kan bli vanligt att man gör avkall på fri- och rättigheter av olika slag. Det har att göra med ett fenomen under det senaste decenniet och som har haft sitt centrum i USA med den förra administrationen , nämligen ett slags undantagstillståndstänkande. Det kommer naturligtvis efter 9/11 och allt det där. Man säger att det är så farligt nu att vi måste ge avkall på vissa friheter för att försvara friheten. Att friheten kräver att friheten inskränks det är paradoxen. Det har varit en filosofi i Bushregeringen men vi har sett den här också . Rätt var det var skulle CIA komma hit och frakta ut några egyptier för tortyr till något land som tillåter tortyr. Därför att det var så farligt och då måste man vara beredd att försvara sig.

Det är ganska många argument av den här typen som vi hört på senare tid och det kan bli aktuellt nu i EU eftersom det finns starka krafter som vill att vi skall anpassa oss efter det mönster som nu kommer där när det gäller tryckfriheten .

Detta är ett tillkommande skäl att vara väldigt principfast när det gäller att försvara vad vi uppnått och inte falla till föga för sådant här löjligt undantagstänkande som även finns lite grand i Sverige. Det kanske försvinner med den nya amerikanska administrationen men det kanske dyker upp igen. Det har en tendens att kunna göra det.

Så jag tycker att det principiella försvaret för TF har allra största betydelse om vi vill försvara denna uppnådda frihet. Allt prat om moderniserat språk och sådant är löjligt. Vi borde kunna lära oss av den amerikanska synen på grundlagar att det är reporna som ger precisionen inte den fina formuleringen. Det är användningshistorien som är det dyrbara att slå vakt om. Därför tycker jag att den gamla striden från 70-talet som vi har fört och som finns beskriven i boken den är väldigt viktig också idag.

### **Sverker Gustavsson :**

Jag skulle vilja begränsa mig till två synpunkter som jag tror är viktiga i sammanhanget. Utgångspunkten är det som Anders Olsson inledde med att säga att vi samlas i en sorts enhetsfront av liberalism och vanliga partipolitiska motsättningar är inte tydliga i den här frågan och bör kanske inte tydliggöras utan det viktiga är att det finns en åsiktsöverensstämmelse i stora drag.

Samtidigt som vi är glada över att det inte finns så stora åsiktskillnader i Sverige i den här saken är vi medvetna om att detta är något som i högsta grad är politiskt viktigt i ett större perspektiv historiskt och globalt.

Min första synpunkt gäller alltså liberalismen och min andra rör den Europeiska Unionen . Det är dom två sakerna jag tror är viktiga här och som jag vill framhålla.

När det gäller liberalism så finns det en tankefigur som har varit vanlig under en lång tid och det är att inte skilja mellan den ekonomiska liberalismen och den politiska liberalismen. Den föreställningen har varit väldigt vanlig sedan 1989 när man tänker sig att liberalismen segrar i den meningen att marknadshushållningen segrar i Kina och Ryssland så kommer med någon sorts automatik den politiska liberalismen i betydelsen rösträtt , yttrandefrihet och föreningsfrihet så att säga som ett brev på posten dock med en viss fördröjning. Det är en tankefigur som är mycket omhuldad både i vårt land och internationellt och den får man vara noga med att vara kritisk till och inte alls ta den för given. För det vi upplevt nu under de senaste 10-20 åren är ju just hur i Kina och Ryssland den ekonomiska liberalismen fört de länderna fram till själva avantgardet i kapitalismen internationellt. Men därav har inte följt några tendenser till föreningsfrihet och yttrandefrihet i vår mening. Det finns heller ingen anledning att tro att det ligger i förlängningen.

Det är viktigt att tänka på det att det ena mycket väl kan utvecklas utan att det andra skjuter fart. Som jag ser det kan den nuvarande ekonomiska krisen förvärras och om den på sikt leder till systemförändringar så är det inte omedelbart knutet till utveckling av i den politiska liberalismen i vare sig den ena eller andra riktningen.

Den politiska liberalismen måste alltid återerövas och befästas underifrån därför att staten är sällan intresserad av politisk liberalism. Utan det är något som grupper kämpar sig till och försöker få befästa och det gäller både föreningsfriheten , fackliga kollektivavtal och det gäller yttrandefriheten.

Det är min första huvudpunkt och med det vill jag också knyta an till det som Anders sa här att man behöver inte ha alltför mycket politisk fantasi givet det man varit med om de senaste åren för att se att det finns hela tiden en tanke om det stora undantagstillståndet som motiverar inskränkningar för att främja friheten . Terrorismen har nu använts för att göra stora ingrepp . Men man kan också tänka sig utan att måla alltför mycket fan på väggen att de här stora kriserna som vi nu lever med klimatkrisen och den stora ekonomiska krisen kan så förvärras att tanken dyker upp att det finns

yttranden som inte bör göras om klimatet t ex om en viss doktrin läggs fast som inte får störas av alltför mycket opinionsbildning i motsatt riktning.

Man kan också tänka sig att den ekonomiska krisen förvärras så att man vill göra inskränkningar på den politiska sidan för att kunna rädda systemet.

Det är i det perspektivet menar jag som den här diskussionen finns anledning att föra. Den politiska liberalismen är alltid hotad både av den ekonomiska liberalismen och kommunismen i den mån den nu finns eller andra läror av den typen. Den politiska liberalismen är det viktigt att skapa en bredare överideologi kring. Man skall inte föreställa sig att utvecklingen av sig självt går mot politisk liberalism. Det tror jag är den historiska erfarenheten.

Min andra synpunkt gäller vår egen grundlag.

Det här resonemanget om att föra ihop YFU och TF till en grundlag vad man än har för uppfattning om den saken att det kan vara rationellt av olika skäl så det viktigt att tänka på att det numera inte är självklart att vi äger vår egen grundlag. Genom generalklausulen som vi skrivit på då vi gick med i Unionen så har vi sagt på papperet att EG-rätten är överordnad både vår lag och grundlag. Därav följer inte att det är så i praktiken. Utan den europeiska rättsordningen den slår ut den nationella när det är politiskt möjligt. När det finns ett politiskt motstånd i länderna som gör det omöjligt att tillämpa EG-rätten så tillämpas den inte. Det vad jag brukar kalla en konstitutionell terrorbalans vi lever i. Båda sidor kan förintna varandra och därför råder det relativ harmoni mellan Unionen och länderna. Men på ett principiellt plan råder det ingen tvekan om att EG-rätten kan ifrågasätta det mesta i den nationella lagstiftningen. Då är alltid frågan inom alla lagområden hur en potentiell konflikt skall hanteras. Då finns det två förhållningssätt. Om man har en lagstiftning inom ett land som man menar man vill ha så kan landet hävda att det har Unionen inte med att göra. Vi har alltid gjort så här och vi anser att vår lagstiftning är överlägsen. Det är det ena sättet att förhålla sig.

Det andra sättet är att argumentera juridiskt på EG-rättens villkor och säga att som i det här fallet yttrandefriheten är inte relevant från synpunkten den inre marknaden och så argumentera för att de skillnader som finns mellan de olika länderna om meddelarskydd och andra saker som är aktuella och känsliga inte utgör något handelshinder.

Såvitt jag förstår så har det inte kommit upp några drastiska rättsfall på det här området. Men det behövs inte mycket fantasi för att föreställa sig rättsfall av typen att en firma levererar en maskin eller en produkt till ett visst land och produkten är förknippad med vissa brister. I det landet har man en lagstiftning som innebär att man har skyddsombud som kan anmäla saker till myndigheterna. Det kan finnas meddelarskydd så att man kan meddela pressen att det finns skador eller att maskinen riskerar att ge arbetsskador osv. Som en storfabrikör i ett land kan jag då se det som ett hinder för den inre marknaden att man har meddelarfrihet att man faktiskt har så att säga mer illojala medarbetare i ett land än i ett annat land.

Sådana rättsfall kan tänkas. Det gör att jag menar att det är den nuvarande utredningens allra viktigaste fråga som jag utvecklar i mitt kapitel i antologin. Man måste tänka igenom det här noga att om man börjar från scratch ökar det risken att man måste vara konform. Vi riskerar att få en reprimand från EG-systemet att vi är skyldiga att underordna oss principen om fri rörlighet och den måste tolkas så att man inte kan tillåta sig dom och dom friheterna.

Eller den andra modellen att just precis av de skälen så skall vi vara försiktiga och lappa och laga på den lagstiftning vi har. Det är större förutsättningar då att kunna hävda vår uppfattning i den här konstitutionella terrorbalansen som inte har någon principiell lösning därför att vare sig medlemsländerna eller Unionen vill lösa detta problem. Man vill ha den oklarheten som innebär att EG-domstolen kan bedöma proportionellt om olika värden står mot varandra. Det blir en juridisk proportionalitetsbedömning. Alternativet vore att vad vi kallar en lexikalisk princip. Det är att i EG-fördragen räkna upp i vilken ordning olika värden skall tillgodoses. Men den lexikaliska ordningen är knappast möjlig att åstadkomma med Unionens alla uppfattningar. Då måste man landa i att man har olika synpunkter och så avgörs det i det rättsliga systemet hur de värdena skall proportionellt skall bedömas.

I en sådan ordning som vi har nu tror jag det är oklokt att börja från scratch med här frågorna. Det är större chanser att försvara svensk politisk liberalism genom att lappa och laga än genom att vara revolutionär och starta från grunden.

### **Nils Funcke:**

På R&D läser vi alla regeringens förslag, alla direktiv, utredningar och riksdagsbeslut. Det är så gott som alltid intressant läsning, ibland befriande glad ibland föga uppbygglig läsning.

I början av veckan kom en promemoria från regeringen om EU-kommissionens förslag till regler för läkemedelsinformation. Förslaget är tänkt som en förordning vilket innebär att den kommer att bli bindande för Sverige om den antas.

Det är en både glädjande och sorgesam läsning.

Sorgesam därför att förslaget innebär att läkemedelsindustrins information till allmänheten ska förhandsgranskas av myndigheterna.

När det gäller läkemedel som är godkända centralt i EU blir det den europeiska läkemedelsmyndigheten, Emea, som står för förhandsgranskningen. EU-kommissionen har i en stund av ödmjukhet tänkt sig att läkemedelsindustrin ska få ha kampanjer för folkhälsa. Men kampanjerna måste först granskas och godkännas av en myndighet.

Det är samtidigt glädjande att den svenska regeringen säger nej till förslaget eftersom det "ett antal konflikter i förhållande till tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen har identifierats, bl.a. i förhållande till förbuden mot censur och andra hindrande åtgärder i dessa grundlagar".

För att kommissionens förslag ska bli verklighet måste EU-parlamentet och ministerrådet bli överens. I ministerrådet krävs dessutom kvalificerad majoritet.

Det är inte första gången och allt annat än sista gången som förordningar och direktiv kommer på tvärsan med våra grundlagar och den fria åsiktsbildningen.

Hittills har svenska regeringar i huvudsak hävdad grundbultarna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. De har bland annat hämtat kraft och getts auktoritet genom att åberopa att tryckfrihetsförordningen funnits sedan 1766. Minns orden när Sverige ansökte om medlemskap i unionen.

Mitt bidrag till antologin handlar om rätten att distribuera såväl obehagliga men även uppenbart brottsliga uttalanden utan hindrande åtgärder från staten. Först efter spridning ska åsikter och värderingar kunna förklaras kriminella, skrifter förstöras och vidare spridning förbjudas.

Distributionen har varit och är en oerhört viktig del av den fria åsiktsbildningen. Utan en fri distribution ingen verklig yttrandefrihet.

Jag går i antologin igenom hur statsmakterna när den velat stoppa något förgripligt just hindrat distributionen. Det gällde inte minst under andra världskriget med transportförbudet.

Ett färskt exempel är också när Sveriges utrikesminister greps av panik över en harmlös muhammedteckning och såg till att webbhotellet där bilden publicerades släkte Sverigedemokraternas hemsida.

Det var ett brott mot det absoluta förbudet för förhandscensur och hindrande åtgärder vilket även KU konstaterade om än i något försiktiga ordalag.

Här i Sverige görs ständiga framstötter för att spärra ut information som anses förgriplig. Nu senast från Spelutredningen som vill vidga främjandeförbudet för spel som inte är godkända i Sverige.

Det ska inte bara bli förbjudet att marknadsföra dessa spel utan också kriminaliserat att förmedla betalning till utländska spelsidor och böter eller fängelse väntar den internetoperatör som inte spärrar de hemsidor som spelinspektionen fört upp på sina spärrlistor. Rena kineseriet.

Förbudet för förhandscensur och rätten till distribution är två av grundbultarna i tryckfrihetsförordningen.

Dessa två liksom:

offentlighetsprincipen,  
meddelarfriheten,  
ensamansvaret,  
etableringsfriheten  
och

den särskilda brottskatalogen och rättegångsordningen med exklusiv åklagare i JK utgör kärnan i hela grundlagsbygget.

Det är dessa som vi alla vill värna och då inkluderar jag faktiskt också JK Göran Lambertz trots att han menar att TF är föråldrat och ett lapptäcke som det gått mal i.

Det är hederligt att säga det och inte misstro hans ambitioner på den punkten. Sedan är det upp till Lambertz att visa att det verkligen går att få med dessa grundbultar in i en teknikoberoende lagstiftning. En yttrandefrihetslag som är tänkt att stå som ristad i sten i årtionden trots nya tekniska landvinningar och samhällsförändringar i övrigt.

Jag tror inte det är möjligt. Lambertz kommer att tvingas sy ett nytt lapptäcke och lyckas med konststycket att definiera vad som menas med en redaktion.

Och alternativet till ett lapptäcke med detaljreglering är ett tunt lakan med några enklare grundläggande paragrafer men även dessa måste tolkas. Därmed skulle makt föras över till domstolarna i en än större grad än i dag.

Vi får inte rädas diskussionen om TF sedan kan man tycka att det blir lite tröttande att behöva ta den diskussionen en gång varje mandatperiod, när någon ansvarig minister kommit på att vi har något som hängt med sedan slutet av 1700-talet. Men så är det med tryckfriheten, den kommer ständigt att behöva försvaras. Ett sisifysarbete som aldrig tar slut.

Politiken slår ekonomin men ny teknik slår politiken, förklarade Jan Stenbäck och startade en kanal i England för sändning till Sverige. Lagstiftaren kommer alltid att traska patrull efter tekniken. Och ju längre efter lagen kommer ju besvärliga blir det vilket åskådliggörs av upphovsrättsfrågan.

Som jag visar i antologin har det varit möjligt att anpassa TF till ny teknik. Det visade sig bland annat när stencilerade och fotokopierade tidningar skulle ges TF:s skydd. Det tog visserligen bortåt 40 år innan vi fick den så kallade stencilregeln som under vissa förutsättningar skyddar stencilerade skrifter. På samma sätt har de som publicerar sig på nätet möjlighet att ansluta sig till systemet genom att utse en ansvarig utgivare. Avgiften på 2 000 kronor borde avskaffas.

I en debatt med Göran Lambertz i Expressen hävdade han att det nuvarande teknikberoendet ställer till problem för att lagföra t ex hets mot folkgrupp. Klistermärken faller mellan stolarna och går många gånger fria även om de utgör hets mot folkgrupp. Men när jag frågat Lambertz har han förklarat att det inskränker sig till en handfull fall per år. Det är med andra ord inget stort problem vilket brukar avhålla lagstiftaren att inskränka yttrandefriheten.

Men låt oss vara konstruktiva. Det går att lösa detta problem genom att utvidga stencilregeln. Det är möjligt att kräva att vissa uppgifter, som till exempel när ett klistermärke mångfaldigats och av vem ska anges för att grundlagsskyddet ska gälla. Denna regel skulle även kunna inkludera tryck på tröjor etc.

Saknas dessa uppgifter ska brottsbalken gälla. Det lämnar utrymme för den som trycker eller beställer trycket att välja vilket rättssystem som ska omfatta publiceringen.

De närmaste åren kommer vi att få ägna energi åt diskussionen om TF vara eller inte vara. Det behöver inte vara av ondo som jag sa. Och står inte TF pall för en sådan diskussion så är det inte bara ett underbetyg åt oss utan även åt TF.

Men det blir de facto ett ont om det skymmer eller innebär att vi samtidigt inte förmår diskutera och lösa betydligt centralare frågor än teknikberoendet.

Det gäller hur hoten från EU ska mötas,  
hur tillgången till information ska säkerställas.  
hur offentlighetsprincipen ska värnas,  
hur genombrottet av det absoluta censurförbudet ska återställas.  
hur meddelarfriheten ska utvidgas till att gälla statliga bolag och all offentligt finansierad verksamhet.

Låt oss heller inte vara halsstrarriga och blunda för de grova integritetsintrång med snaskigheter och skymfanden som sprids på internet. Och för den delen även i etablerade medier och som inte utgör förtal och därför inte kan åtalas.

Låt oss som betraktas som fossilkramare visa att TF är modernt och flexibelt. Brottskatalogen behöver utvidgas så att grova integritetsintrång som inte är försvarliga kan lagföras.

Det skulle stärka tryck- och yttrandefriheten.

## **Helene Petersson (s)**

En av de funderingar jag haft är det som Sverker Gustavsson tog upp. Speciellt aktualiserades det när vi hade diskussionen om hetslagstiftningen och pastor Green. Han blev inte dömd här men man hävdar att han nog blivit det i EG-domstolen om det förts dit.

Det gör ju att man har funderingen om hur mycket kan vi styra själva.

Några frågor som jag också har haft och som Nils Funcke tog upp är TF utreds hela tiden. Det går den ena utredningen efter den andra. Måste vi se det som ett hot? Kan man kanske se det som en styrka genom att man hela tiden håller de grundlagarna levande?

Jag tror att det finns en stor okunskap hos många . Det kan vara sant att tryckfriheten sitter i ryggmärgen men ändå i att många inte kan den som en grundlag eller att det är en lagstiftning på det viset.

Kan det vara en möjlighet och en styrka att man tittar på den på det sättet? Och sedan händer det ju en hel del på tekniksidan som man kanske måste hänga med på. Det kanske skulle vara en stående beredning som hela tiden kan titta grundlagen på när det händer förändringar . Jag kan börja med den frågeställningen.

### **Svar från Nils Funcke :**

Jag tycker bara att det är sunt att det diskuteras och ifrågasätts ordentligt. Jag skulle gärna vilja se att Lambertz sätter ihop ett lagförslag : så här skall paragraferna se ut. Då kan vi verkligen pröva det mot vår gamla Tryckfrihetsförordning. Då får vi se hur han lyckas få med de här grundbultarna i det nya förslaget.

Det är bra att vi är öppna för vissa förändringar t ex det som jag är inne på då det gäller de här grova integritetskränkningarna som händer gång på gång. Även erfarna publicister trillar ju ner i det där träsket och sedan kommer en debatt på Publicistklubben där de sitter och tar fram björkriset och späker sig själva och säger att ja vi gjorde nog lite fel där. Sedan går det en månad eller två och sedan är man tillbaka igen . De här pressetiska reglerna skall naturligtvis finnas men jag tror att det vore sunt och bra för yttrandefriheten på sikt att man utökade brottskatalogen och gör det där till ett brott också. Jag ser ingen fara med det om man behåller rättegångsordningen och de här portalparagraferna och principen hellre fria än fälla osv. Jag ser inte att det skulle hota yttrandet som har ett större värde än att prata skit om grannen eller någon svärfar eller vem det kan vara.

### **Svar från Anders R Olsson :**

Bara några ord om de ständiga utredningarna om grundlagsändringarna som hållit på under en lång tid. Det unika med Sverige är ju att vi har nästan hela regleringen i själva grundlagen . TF rymmer väl tiotusen ord eller något sådant. Det finns inget annat land som tillnärmelsevis har något liknande. Det vanliga är att man har några få ord om att man att yttrandefrihet råder i landet. Men alla länder behöver ju allt det andra , alla förklaringar , alla definitioner , alla preciseringar och då lägger man det på nivån av vanlig lag och det måste man ju också förnya och diskutera ständigt. Eller så har man ett sådant här case law-system där domstolar , ytterst en konstitutionsdomstol , får avgöra från fall

till fall och så skall man då genom att läsa ett antal tusen rättsfall försöka avgöra vad som egentligen gäller.

Den här materien som måste funderas över och kanske ändras det sker alltid i alla länder. Det är inte så att det är speciellt betungande i Sverige bara för att vi har alla reglerna i grundlagen.

### **Stefan Tornberg (c)**

Anders R Olsson ställde frågan om vad det är som står på spel och det framgår ju redan av titeln på boken : en ögnasten i ett fritt rike. Så det känns rätt ansvarsfullt att diskutera det och även att sitta i Yttrandefrihetskommittén dvs på något sätt vara med och röra vid det som är ögnastenen. Därför kändes det lite skönt att höra Nils säga att vi åtminstone kunde titta på om man på något sätt kan polera TF . Annars så finns det ju en skepsis och det känner vi allihopa. Det är mycket som kan riskeras.

Jag sitter också i Konstitutionsskottet tillsammans med Helene och Ingvar här och utskottet fyller 200 år liksom justitieombudsmännen. Och det här är också någonting som vi är stolta över i Sverige. Det jag vill säga med det är att vi var först även inom de områdena och inget annat land har gjort precis som vi och det gäller även TF. Vi har kanske inte en modell som är den bästa men den är vår.

Det var roligt att höra Anders Ehnmark tala om de här rivmärkena under åren och de har en betydelse och det är något vi måste ha med oss i prövningen att om man bygger någonting nytt så är det något som saknar historia. Det här ställer ett stort ansvar på Kommittén.

I boken riktar Anders R Olsson kritik mot direktiven och jag skall väl inte förvara dom . Det var så att i utredningen vill man sitta på tre stolar. Det var det här teknikberoendet som skulle fram och det har kommenterats här idag. Samtidigt skall vi värna om traditionella media för på något sätt hade Justitiedepartementet fått insikt i vad man kunde riskera i andra ändan så då hade man att värna det som finns redan och sedan kanske polera lite grand på grundlagarna. Och det är kanske så det kommer att bli i vårt arbete i Kommittén att vara på de här stolarna samtidigt. Utmaningen ligger ju i det som hänt i utvecklingen både i omvärlden men också i vårt sätt att kommunicera i de nya medierna . Det ju inte att blunda för det.

Jag sitter också i Datainspektionens insynsråd och vi träffades idag och tog upp hur man möter brotten mot Personuppgiftslagen (PUL) på internet med ökande kränkningar mot enskilda t ex när man lägger ut bilder på dömda brottslingar och deras anhöriga. Hur hanterar samhället det? Det är en ny situation som måste diskuteras. Den frågan har inte alls den här pressetiska aspekten . Det finns inom pressen förutom TF och YGL ett kollegium och en etablerad samverkan inom branschen att hantera de här frågorna som inte alls finns för de nya medierna. Där är ju var en sig själv. Där finns ingen större diskussion om etik. Jag ser det här som en utmaning. Går det att utforma ett motsvarande skydd för nya medier alltså skyldigheter kopplat till ansvar utan att det finns en informell reglering?

Eller måste man som Nils var inne på ha en mer utvecklad brottskatalog?

Yttrandefriheten utvecklas av det ekonomiska trycket. Det var TV4 som nu öppnade för reklam för politiska partier. Man kan tycka vad man vill om det men det var en spärr som har försvunnit. Vi har mer lika regler nu inom EU vad gäller reklam för alkohol osv. Det ekonomiska trycket och

konkurrensen har gjort att begränsningen av vad som får publiceras i etermedia och tidningar har minskat. Och det facto är väl biocensuren på väg bort. Vi har också utvecklingen i Europa med Europakonventionen som gjorde att Pastor Åke Green inte kunde fällas även om han kanske hade kunnat fällas enligt svensk lag.

Svar från **Anders R Olsson**:

Ja det var mycket tacksamt . Jag tänkte bara säga några ord om PUL. Mycket av det skitsnack om uttrycket tillåts som alltid har funnits i samhället nu även funnit en kanal ut i till alla människor och den kanalen är internet. Det är klart att det finns rätt mycket elände som sprids den vägen . Det reser väl två frågor och det är om vi skall ändra gränserna för det tillåtna om vi skall hitta på fler eller strängare yttrandefrihetsbrott . Det är en fråga som aktualiseras hela tiden. Den andra frågan är hur skall man göra för att kunna tillämpa bestämmelser på internet med all dom juristinktionsproblematiker och svårigheter att hitta vem som egentligen yttrade sig osv . Men ingen av dom i för sig viktiga frågorna är ju riktigt relevanta när vi diskuterar om TF skall vara kvar eller inte. För där handlar det om fixerade yttranden som har en utgivare . Så jag håller med om att det är viktiga frågor med skitsnacket på internet men det löser man inte oavsett om vi har kvar TF eller ej. De problemen är precis lika stora ändå.

**Ingvar Svensson (kd)**

Det är väldigt bra att man tagit fram den här boken och anordnar den här typen av möten. Jag har jobbat med de här frågorna sedan mitten av 90-talet. Då var jag tvungen att tränga djupare i de här frågeställningarna. Jag satt i Barnpornografiutredningen och jag kan konstatera att det är väldigt få som intresserar sig för de här frågorna. Det är få forskare och det få journalister och det är få riksdagspolitiker som intresserar sig för dem. Därför är det viktigt att ta initiativ och stimulera debatt och på så sätt ge uppmärksamhet åt de här frågeställningarna.

Sedan undra jag om man måste provocera när man tar fram en sådan här bok för att skapa uppmärksamhet. Jag är ju inne på min elfte utredning nu och är ganska van att läsa direktiv .Men när Anders R Olsson påstår att både den förra och den nuvarande regeringen velat lägga ut ett beställningsjobb till Kommittén så måste jag säga att jag kan inte läsa in det i direkten utan det talas om att överväga och analysera . Men Anders får gärna förklara hur han läser direktiven.

Sedan skall jag bara ta fram en punkt som inte vanligen tas fram. Man diskuterar gärna det här med medieföretag. Men det är inte det som är kriteriet i våra grundlagar utan det handlar om att så fort jag får en publiceringstanke i huvudet så är jag skyddad av grundlagarna . Och det är ett alldeles för okänt begrepp egentligen. Det lyfter Anders R Olsson fram i den här skriften.

Sedan var Anders Ehnmark inne på det här med JK och han hade gjort ett antal uttalanden innan han blev ordförande i Yttrandefrihetskommittén och det diskuteras också av några i boken. Jag vill bara återge vad han själv sagt i Kommittén som är en parlamentariskt tillsatt utredning och den kan inte ordföranden styra innehållsmässigt. JK har sagt till oss att vi skall glömma allt han sagt tidigare . Jag skulle aldrig uttalat mig om jag vetat vad den kommittén skulle syssla med . Så glöm den argumenteringen om JKs uttalanden för de finns inte kvar i sinnevärlden utan vi kommer nu att pröva de här olika modellerna och se om det är intressant. Där är det då viktigt att se att systemet behåller sin substans. Man skall ju inte stå här och låsa sig för resultat som kanske kommer fram

nästa år. Man skall givetvis vara öppen i en utredning men det kan ju mycket väl vara så att vi hamnar i den situationen att vi hittar ingen lagteknisk lösning som löser den här problematiken som en del av direktiven pekar på .

Jag vill passa på och ställa alla mina frågor nu .

Nils Funcke är alltid intressant att lyssna på och jag läste med stort intresse hans bok när den kom ut och distribuerades till samtliga riksdagsledamöter. Dessvärre tror jag inte att det är så många som läst den tyvärr. Speciellt en del i boken var intressant . Om det var nu så att Konstitutionsutskottet (KU) hade sagt att Laila Freivalds begått en hindrande åtgärd borde då inte KU ha åtalat Laila Freivalds?

Sedan var det väl ett felsägande när du sa att meddelarskyddet inte gäller statliga verksamheter men du menade förmodligen statliga bolag .

Men en sak ytterligare undrar jag över Nils Funcke . Den här diskussionen i samband med Persbrandsaffären och Carolina av Monacodomen så var du ju egentligen emot att göra förändringar av skyddet för privatlivet men nu säger du att man bör göra det. Vad fick dig att ändra dig?

Den allvarligaste problematiken tycker jag Sverker Gustavsson tar upp och det är förhållandet till EG-rätten eller Lissabonfördraget om det antas. Jag har ju suttit i EU-nämnden i tio år. Jag lämnade den då jag tyckte att det räckte med den tiden . Men en sak som frapperat mig under årens lopp och jag har påtalat det för den tidigare socialdemokratiska regeringen och även för den nuvarande regeringen att när man har olika rambeslut som berör yttrande-och tryckfrihet så lägger man i allmänhet in i pre-ambeln till rambesluten att man skall ta hänsyn till de konstitutionella regelverken i medlemstaterna och i något enstaka fall har man lagt in detta i paragraferna. Men när den här typen av beslut behandlats har båda regeringskonstellationerna följt en linje där man skyddar de svenska intressena. Samtidigt blir det en dubbelmoral när man accepterar de här rambesluten och de länder som inte har undantagen blir pådyvlade av Sverige inskränkningar av yttrande-och tryckfriheten. Det tycker jag är ett allvarligt problem och min frågeställning till Sverker är : hur kan man hantera den här situationen? För så länge det är rambeslut så gäller enhällighetsprincipen. Men enligt Lissabonfördraget så kommer man att ha kvalificerad majoritet.

Svar från **Anders r Olsson**:

Jag har inte så mycket att svara Ingvar Svensson. Vi är alldeles överens om att det är ett stort problem att på alla nivåer inte minst journalister är bedrövliga på att bevaka de här sakerna. Det var lite oense om var vad som står i direktiven. Nu är de inte så meningsfullt att vi sitter och nagelfar dom här men när jag läser kan jag inte undgå att se att det finns en väldigt tydlig viljeinriktning. Man vill ha någonting helt annat . Man har samlat ihop alla tänkbara och några otänkbara argument mot den nuvarande ordningen . Man öppnar egentligen inte för motargumenten i direktiven. Jag tycker att direktiven entydigt pekar i en riktning. Man vill ha bort TF och YGL och man vill hemskt gättna se något mer normaleuropeiskt så att säga. Men man kanske kan läsa den på olika sätt. Det intressanta är vad ni kommer fram till.

Svar från **Nils Funcke**:

Nej, det är så att jag har ändrat mig när det gäller den personliga integriteten. Jag tycker det har blivit för mycket och det är alldeles för slapt även från etablerade publicister att hålla ordning på sina egna debattforum och på internet. Så jag tycker att de pressetiska reglerna à la bonheur skall finnas kvar och vara levande. Jag tycker att det behövs ett nytt brott när det gäller grova integritetsintrång som inte är försvarliga. Jag tror att det skulle skärpa vaksamheten mot det och stävja sådant. Det har blivit för många övertramp och sedan blir det förlått och etiska reglerna och sedan är man tillbaka på ruta ett igen.

När det gäller Freivalds så kommer jag inte ihåg den exakta formuleringen i KUs skrivning men den gick ändå ut på att gränsen trädde lite för nära när det gällde förbudet för hindrande åtgärder. Så det var naturligtvis inte så att KU skulle åtalat när man kom till den slutsatsen. Men det var trots allt en skarp kritik när man läser formuleringarna noga. Ni var ju också överens alla partierna och det var väl en av de mest intressanta frågorna som varit uppe i KU på år och dag. Ni får ju i KU pyssla med mycket sådant där som borde vara på bloggar och annat istället. Ibland eroderar ni ju värdet av KU med alla mer eller mindre okynnesanmälningar.

Svar från **Sverker Gustavsson**:

Frågan var alltså hur hanterar vi situationer där EU kommer in. Unionen är en konstitutionell terrorbalans det är fundamentalt oklart vem som har sista ordet i praktiken. Det är i den situationen man skall manövrera och då är läget ibland att vi har ambitionen att ha egen lagstiftning. Hur gör man då?

Om jag tar ett exempel från ett annat område. Det finns ett rättsfall som man talar mycket om nu i Uppsala. Det går ut på följande. En tillverkare av vattenscooter har noterat att det i Sverige finns en miljölagstiftning som tar sig det uttrycket att man fridlyser vattenområden utanför badstränder. Då har tillverkaren sagt att det här innebär ett intrång i den fria rörligheten av varor och hinder att sälja produkten. Andra länder har inte det här förbudet och därför blir det svårare att sälja i Sverige. Så nu har svenska regeringen att företräda Sverige inför domstol i den här saken. Då är frågan hur den svenska argumentationen skall läggas upp. Man kan tänka sig två linjer. Den ena är att vi har alltid gjort så här. Det har EU inte med att göra och våra regler är bättre än EUs regler. Det är en linje som enligt juristerna inte är att rekommendera utan man skall gå på följande linje: det finns ingen diskriminering för vi diskriminerar inte vissa märken. Det är lika svårt att sälja vattenscooter i Sverige oavsett märke.

Om man nu skall tillämpa de här linjerna på de frågor vi här resonerar om skall man då säga:

Yttrandefrihet och meddelarfrihet har ingen betydelse för den fria marknaden. Eller detta är en del av den svenska konstitutionella identiteten. Det är vår historia och det måste andra länder respektera. Terrorbalansen bygger på en princip om att vi är lojala mot Unionen förutsatt att Unionen skonar vår autonomi. Det som rör det innersta i vår konstitution. Det är det där som har touchats i Lavaldomen där vi anser att det är en del av identiteten att vi får ha föreningsfriheten och kollektivavtal och att få låta strejkrätten fungera på det sättet.

Det här är ett genuint politiskt problem att avgöra vad som är klokt. Juristerna har pekat på två vägar att gå. Jag tror att det här är tillämpligt på det ni har att utreda. Det måste ni fundera på länge och ordentligt. Väljer ni linjen att det inte har någon betydelse för den fria rörligheten då kan man

skriva om grundlagen hur som helst. Då får man också titta på sådana rättsfall som pekar mot att man kan göra gällande om t ex meddelarfrihet är skadligt för att göra affärer. Det finns två instanser inom EU, domstolen och Kommissionen. Båda ägnar sig åt att tolka den konstitutionella terrorbalansen från sitt håll och vi måste tolka den åt andra hållet så att vi kan skapa oss ett utrymme och vi måste slå vakt om vår identitet i ett sådant här system. Då kan man göra det med intelligenta argument av typen att det inte har med den fria rörligheten att göra. Problemet är att väldigt mycket har med den fria rörligheten att göra och att det finns ingen lexikalitetsprincip där det radas upp i vilken ordning man skall prioritera.

EG-domstolens rättsutövning är en sorts förklädd politik. Det väsentliga fångas bäst om vi säger att proportionalitet är ett juridiskt ord för det som politiker sysslar med. Politik är ju som vi lärt oss att ställa omätbara saker mot varandra. Det är därför vi har politiker annars skulle vi bara ha experter.

Min intuition säger mig att i det här fallet är det klokast att säga att vi har en 200-årig tradition och hävdar vår nationella identitet.

Jag vill också passa på att nämna att nästa år har vi tillsammans med Finland ett 200-års jubileum av Chydenius en av grundlagsfäderna för vår TF. Så det finns anledning att tänka på att den här utredningen jobbar i skuggan av Chydenius skrifter som kommer att ges ut i stor stil internationellt nästa år.

### **Ulrika Karlsson (m)**

Jag kan nämna att jag är utbildad jurist och innan jag blev in i riksdagen var jag redaktör och ansvarig utgivare av Svensk Tidskrift.

Jag tänkte knyta an till det Sverker tog upp vårt förhållande till EU. Jag sitter i Justitieutskottet och ansvarar där för en fråga som är väldigt intressant som knyter an till det vi talar om nu och det är lagstiftning mot terrorism. Både den förra regeringen och den nuvarande verkar för att när det gäller lagar som påverkar tryck-och yttrandefrihet alltså våra grundlagar så skall vi få undantag för det.

Det här ställs på sin spets när det gäller en hel del förslag från EU. Vi har ett förslag att det skall vara kriminellt att förneka förintelsen. Begår någon detta brott så skulle han kunna åtalas i Tyskland även om han gör det i Sverige på t ex internet. Men då säger vi att om detta inte är kriminaliserat i Sverige och vi vill då ha undantag då vi har detta skyddat i vår grundlag. Därför är det så viktigt att ha en teknikoberoende lagstiftning givet situationen idag med en helt annan kommunikationsarena och vi pratar om internet nu men vi vet inte vad som kommer i framtiden.

Av det skälet behöver vi titta på den frågan men vi har inte låst fast oss på något. Jag går in i den här utredningen med öppna ögon för att se om det går att hitta någonting som vi kan göra. Vi skall sänka skyddet till det som gäller för mediet med det svagaste skyddet som Anders R Olsson varnade för utan ingångsvärdet är hur stärker vi och utökar skyddet. Då pratar jag om innehållet i lagstiftningen de här grundbultarna som Nils tog upp det är censurförbudet, meddelarskyddat, offentlighetsprincipen, ensamansvaret, distributionsskyddet. Allt det är grundbultarna. Som är viktiga att bevara. Innehållet är viktigare än formen.

Det finns många intressanta frågor som kommer upp med de nya medierna. Vem är t ex ansvarig utgivare för en blogg? Den som skriver bloggen, den som äger siten osv.

Det finns massa sådana frågor som finns nu och som kommer upp i framtiden och jag är inte säker på att vi löser det en gång för alla nu. Men att vi måste verka för att stärka och utvidga skyddet snarare än att begränsa det.

Sedan finns över allt detta en intressant frågeställning: är tryckt skrift mer skyddsvärd än andra yttranden med samma innehåll i andra forum?

Svar från **Anders Ehnmark** :

Om det där sista du är det klart att man kan inte göra en sån hierarki. Men vi vet att man kan skydda tryckt skrift . Då är det ett rättesnöre . Hur uppnår vi samma sak för andra medier. Det är det som är kärnan i resonemanget om att TF skall vara kvar. Det är alltså ett rättesnöre och sedan får man laborera med lagar vid sidan om för andra medier.

Svar från **Anders R Olsson**:

Det är en stor och intressant fråga du tar upp om att förneka förintelsen. Förstod jag dig rätt att om man gör det i Sverige med något grundlagsskyddat medium så kan man inte komma åt oss med Gemenskapsrätt. Men gör man det på annat sätt så kan man torska åtminstone i något annat land. Det kanske finns anledning att se hur man kan skydda det eller så skall man lära svenska folket att välja grundlagsskyddade medier om man vill säga något kontroversiellt. Det är som sagt en intressant fråga fast jag har svårt att se hur det skulle kunna mynna ut i ett argument för att ha en allmän teknikoberoende lagstiftning. För då måste man svara på de här svåra frågorna vi talat om tidigare idag. Hur gör man då med meddelarfriheten , censurförbudet osv när allting skall vara lika.

Svar från **Nils Funcke** :

När det gäller det här att använda det gamla beprövade och invanda för tryckta skrifter så har det visat sig att det varit möjligt att använda det för nya meddelanden. När man lade ut på internet sådant som varit publicerat på papper så kom den här bilageregeln. Efter det så började tidningarna publicera texter som inte hade varit i tryckt form på internet och sina hemsidor och då fick vi den här databasregeln. För en sju åtta år sedan kom möjligheten att grundlagsskydda en hemsida. Det finns en 600 hemsidor förutom de etablerade medierna som valt att ansluta sig till systemet och utse en ansvarig utgivare. Jag tycker man skall gå vidare med det och försöka få in så många som möjligt i det här systemet. Bland annat borde man ta bort den här avgiften på 2000 kr för att registrera sig. Gör det gratis om man nu vill ha in andra hemsidor så bör man ta bort sådana här trösklar. Jag tror att det är sättet att möta teknikutvecklingen . Det är ju så att tekniken alltid gör före men sedan får ni vara så rappa som det någonsin går och parera och inkludera nya uttrycksmöjligheter. Där bör man också se över den här ansvarskedjan vi har med utgivare , st f utgivare , tryckare , spridare etc. Det kanske skall tillföras ytterligare någon för att komma åt någon som tillhandahåller tjänster som Pirate Bay. Hittar man inte den som står för texten så måste man kunna tugga sig neråt och till sist skall någon få ta ett ansvar.

Så , tag tillvara vår gamla fina tradition och projicera detta på nya uttrycksformer . Det har visat sig vara fullt möjligt och så kommer det även att vara framgent.

**Helene Petersson (s)**

Jag började ju min inledning lite sakta med några reflexioner så jag skulle vilja fortsätta där vi slutade med frågan : vill vi ha en teknikberoende grundlag? Vi har ju redan i regeringsformen inskrivet att alla är fria att yttra sig .

Jag har t ex varit inne på Facebook . Även om jag öppnar min sida så styr jag inte vad andra lägger in. Det tycker jag är kärnan. Vem är ansvarig precis som ni varit inne på i boken. Det måste finnas någon spårbarhet. Allt det här gör att jag är fundersam på bästa lösningen. Vi är mitt inne i utredningen och vi måste vara öppna för alla intryck och se vad som göras. Men tvivlen växer ju , vill vi verkligen låsa upp alla de här medierna i en grundlag samtidigt som vi säger att vi skall ha kvar alla grundbultarna med ansvarig utgivare , censurförbud osv.

Vad som också tagits upp både i boken och här på mötet är vikten av meddelarfrihet och meddelarskydd. Vi har även från socialdemokraterna uppmärksammat att man med annan lagstiftning kan kringgå yttrandefriheten låsa upp och begränsa yttrandefriheten. Där är meddelarskyddet en viktig del som vi säger måste säkras.

Ytterligare en annan sak som har tangerats här och som jag grunnat över och lagt en motion som jag fått igenom i riksdagen är ägarkoncentrationen speciellt på mediaområdet. Även om vi har en ansvarig utgivare så är det slutligen ägaren som kan entlediga eller anställa utgivaren. Så hur mycket styr en stor och stark ägare vårt demokratiska samhälle och våra möjligheter till en vidgad och bred åsiktsfrihet. Kan även det vara ett hinder?

Men återigen huvudfrågan är : går det att göra en teknikberoende grundlag och i den plocka in alla de olika forumen som vi har idag? Jag tror att ni nästan redan har svarat genom boken men finns det ytterligare kommentarer så är jag är jag glad för det.

Svar från **Nils Funcke**:

Om det här att få in grundbultarna i någon ny lagstiftning . Om ni inte redan har tänkt på det så kräv det i Kommittén att det skall skrivas ett förslag som är teknikberoende så att vi får se paragraferna hur det är tänkt. Det är först då man ser om det finns luckor och eventuella brister i det.

Svar från **Sverker Gustavsson**:

Vad gäller förslag om teknikberoende så tänker jag att det är viktigt att så att säga bottna i sina egna politiska värderingar. Det är de för den politiska liberalismen gemensamma värderingarna. Då finns en första fråga om staten behöver reglera allting. Inom föreningsfriheten och yttrandefriheten är det inte självklart att allt behöver regleras. Vi vill främja både med staten och oberoende av staten ett samhälle med civilkurage dvs ett samhälle som på individnivå främjar sanning , demokrati . Folk som väljer sina egna åsikter. Då kan det ibland vara rätt med ett lagstöd men kan också ibland vara fel med detaljerad lagstiftning.

Tag föreningsfriheten. I Sverige har vi ett minimum av regler om föreningar. Partier och Fackföreningar skall inte styras upp av staten och ännu mindre av EU. Men där finns andra uppfattningar för vi är extremt liberala i Sverige när det gäller föreningar. Men i EU finns en mycket större entusiasm för att staten skall styra se t ex på det här med minimilöner och annat.

Det primära är inte om man har lagstiftning eller inte utan hur man bäst främjar de värderingar man är ute efter samvete , civillikage . Det är det som det handlar om.

Svar från **Anders R Olsson**:

Jag ägnar ju nästan hela mitt avsnitt i boken till att försöka besvara din sista fråga om varför jag inte tror på en medieoberoende grundlag. Tankarna på en sådan lag har väl funnits i åtminstone 50 år i Sverige och många har ägnat stor tid åt det men ingen har kunnat föreslå något som ens varit i närheten av en teknikoberoende grundlag .

Så det är intressant att ni försöker men jag tror det inte förrän jag ser det. Man måste ha klart för sig vilka nya problem som tornar upp sig och som man slipper idag. Tag bara frågan om vad som är ett yttrande . T ex är det ett yttrande att bränna ett lands flagga. Man kan tänka sig alla manifestationer , gester osv. Är det yttranden överhuvudtaget.

Hur skall man bevisa vad ett yttrande egentligen innehöll. Jag är övertygad om att körde man ut er alla och sedan frågade ut er om vad som sades i den här lokalen så visa sig att det är massor av olika versioner om vad som egentligen sades. Man hör olika saker beroende bl a på att vad man tycker om eller vad man inte tycker om. Det är en massa sådana problem som uppstår.

Inlägg från **Erik Göthe** :

Jag vill bara påminna om faran för "snällism" när det gäller den här Unionen vi hamnat i . När man skall hantera terrorbalansen som Sverker Gustavsson kallar det alltså när EU vill ha sitt och vi vill behålla vår Tryckfrihetsförordning. Så får man komma ihåg att tryckfriheten är svensk sedan 1766 , sedan 1809 och sedan 1949 medan i EU-länderna talar man om pressfrihet. OK låt oss kalla det så då . Den är inte så tokig. I Storbritannien är vi vana vid att betrakta dem som att de har en fri press. Men går man in i detalj , det behöver inte vara så små detaljer, det kan vara offentligheten så finns den knappast . Tar man Tyskland finns inte ensamansvar och förbud mot förhandsingripanden.

Jämför man så skall man komma fram till att de här vänliga representanterna för andra länder i Unionen de kan vara fullständigt beredda att köra över svenska tryckfrihetsprinciper . Inte för att de avskyr pressfrihet i och för sig utan för att de vet inte vad vi talar om.

Då är det livsfarligt för den svenska tryckfrihetstraditionen att slopa TF. Om det finns något som biter politiskt på makthavare i EU så är det den här 200-åriga traditionen som vi talat om. Det är ett argument man kan hantera dom med. Men med en helt ny lagstiftning , efter ett helt misslyckat försök med teknikoberoende grundlag men kanske med en eller två nya versioner i alla fall med något helt nytt , det tror jag i Europa kommer att uppfattas som att nu ger vi oss . Svenskarna ger sig och nu vill vi ha någon slags blandning som ni gillar. Då får vi sådant här som kriminalisering av bestridande av förintelsen dvs åsiktsbrott. Inom parentes kan jag nämna att hets mot folkgrupp har genom HDs ingripande utvecklats så långt att vi är ganska nära det. Det gör att jag tvekar till att det var riktigt att införa brottet hets mot folkgrupp från början. HD fixade till det här från ett yttrandefrihetsbrott till ett åsiktsbrott. Så får det inte vara . Det skall inte var åsiktsbrott i svensk tryckfrihetstradition.

Nästan alla svenskar har tryckfrihetsförordningen i ryggmärken och det beror på att vi har en obruten tradition.

#### Inlägg från **Olof Kleberg**:

Jag är intresserad av praktisk politik därför vill jag fråga er tre från allianspartierna om det verkligen kan förhålla sig så som Ingvar Svensson sade. Det är svårt att tolka direktiven men jag läste dem precis som Anders R Olsson . Det handlar väldigt mycket om teknikberoende. Man måste fråga sig varför sitter ni i en kommitté? Först fanns det en Yttrandefrihetsberedning som efter flera år och många sidor i rapporter att de där alternativen som den förra regeringen hade presenterat att de skulle fundera över. Dom alternativen var inget vidare bra. Nej , det var nog bäst med TF i alla fall. Då måste det finnas en anledning till att en ny regering tillsätter en kommitté. Det är den ena saken som pekar åt ett visst håll. Sedan tycker jag att direktiven också pekar åt ett visst håll. Sedan finns det en tredje sak som pekar åt ett visst håll, den ende framstående svenske juristen som talat om en teknikberoende system , Göran Lambertz utses som ordförande i kommittén. Det är tre indikationer . Då skulle jag vilja veta av allianspartierna vad är det inre syftet? Är det Beatrice Ask som tycker att ett teknikberoende är bättre än den gamla Tryckfrihetsförordningen eller är det en mera allmän borgerlig uppfattning?

#### Svar från **Ingvar Svensson**:

Det är en sådan här fråga som det inte går att svara på . Vad vi gjort är det som Nils Funcke var inne på nämligen att nu är det en gammal hederlig svensk utredning som sitter. Det är en stor skillnad . Skall det här diskuteras så skall det göras i en parlamentarisk utredning för det här är en politisk fråga som rör grunden för vårt statskick och det skall inte vara en enmansutredning. Min tolkning var att den tidigare kommitténs arbete var inte färdigt och då bör man titta vidare på det här.

Sedan gäller det de här funderingarna om TF och jag utgår från att de tankarna finns sedan länge i Justitiedepartementet men det är inget beställningsjobb. Jag tror att det finns ett behov att diskutera detta vidare och få en politisk diskussion och en bred samhällsdiskussion om kommitténs förslag.

#### Inlägg från **Hans Schöier**:

Jag påminna om två av skälen till att Yttrandefrihetsutredningen valde att föreslå att tryckfrihetsförordningen skulle vara kvar. TF skulle som förebilden bidra till att nya uttrycksformer fick bra villkor och TF skulle fortsatt garantera att villkoren inte försämrades för det tryckta ordet.

Jag vill också varna för de samtalskontakter mellan Yttrandefrihetskommittén och EU-kommissionen som Göran Lambertz har anmält ett intresse för. Med start i en upplysning om att vi nu ser över vårt regelsystem för yttrandefriheten skulle sådana konversationer glida över i förhandlingar.

#### Inlägg från **Arne König** :

Jag kom att tänka på vårt förhållande till EU i samband med att vi för ett stort antal år sedan hade ett direktiv som sa att alla som sysslade med ekonomisk information var skyldiga att redovisa sina källor. När det sedan skulle bli svensk lag så kunde man även tänka sig att ekonomiska journalister skulle redovisa sina källor. Då blev den svenska samarbetsnämnden som sysslar med etiken och spelreglerna som ni vet uppkallad till den svenske utredaren som sa att ni måste ge någonting . Ni måste liksom påverka dom etiska reglerna . Det etiska systemet bygger på att det är det är pressen

själv som tar initiativ . Det är ingen utomstående som skall ta sådana initiativ. Vi var väldigt eniga i den grupp som gick upp till utredaren Olle Stenholm ( som då levde) och han tyckte att det här förslaget kan man stoppa där aporna stoppar sina nötter . Jag vet fortfarande inte var de stoppar sina nötter men i alla fall försvann det där förslaget.

Man jag tror att vi påverkas väldigt mycket av EU. Jag jobbar med europafrågor . Många journalister menar att vi har mycket mer problem idag med källskyddet än tidigare . Det är mycket mer polisingripande det är mycket mer jagande av källor än det varit på många år. Då är förstås journalisternas reaktion att vi måste ha ett bättre källskydd och då säger politikerna jaha och vilka skall då omfattas av detta källskydd? Med andra ord måste man definiera vem som är journalist och som Ingvar Svensson sa att när tanke uppstår om publicering i huvudet då har man källskydd ungefär. Så är ju inte tanken hos många och tyvärr är det så att många journalistförbund vill skydda den traditionella journalisten och det skulle förmodligen ha en viss betydelse om sådan lagstiftning fick ett inflytande på svensk lagstiftning. Så jag kan tänka att det arbete ni gör i kommittén också kommer att ske i bakgrunden av en sådan diskussion.

En annan intressant diskussion är den här terrorfrågan som Ulrika tog upp. I december konfererade ett stort antal frivilligorganisationer , Europarådspolitiker och jurister kring det att terroristlagstiftningen de facto inskränkt yttrandefriheten . Ni vet att en del länder har förbud mot vissa uttryck som glorifiering av terror kan t ex vara ett brott . Kanske ni kommer ihåg hur BBC tvingades lägga skådespelarröster på intervjuade IRA-anhängare och den typen av problem. Då har den här konferensen i december lett till en resolution som säger att man skall undvika att skapa terroristlagstiftning som kan påverka yttrandefriheten . Resolutionen skall diskuteras i maj på en stor ministerrådskonferens. Två länder Tyskland och England har definitivt motsatt sig resolutionen . Sverige har vad jag vet ställt sig bakom resolutionen .

Den här typen av frågor tror jag är oerhört viktiga och det kan vara svårt för oss i det långa loppet att stå emot. Jag hoppas vi kan behålla så mycket som möjligt av TF och YGL vi har men jag som jobbar med europafrågor vet att det är väldigt svårt. Många av våra kollegor i Europa de tänker väldigt annorlunda och den här svenska synen som vi har varit så rädda om blir allt svårare att upprätthålla. Det gäller ansvarig utgivare och ensamansvaret . För bara två år sedan lyckades vi undvika att få en lagvalsprincip som gjorde att svensk publicering kunde hanteras av domstol i annat land.

Mötet avslutades.